

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 14098

Tarih : 25.09.2025

34291

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

Türkiye'nin en önemli dut üretim merkezlerinden biri olan Dersim ilinin Çemişgezek ilçesine bağlı Ulukale, Bozağaç köyleri ve çevresindeki yerleşim yerleri, yüzyıllardır dut üretimiyle geçimini sağlayan, köklü tarım geleneğine sahip bölgelerdir. Özellikle coğrafi işaret tesciline sahip Çemişgezek Ulukale Dutu, hem yerel halkın en temel geçim kaynağı hem de ulusal ve uluslararası pazarlarda değer bulan özel bir tarım ürünüdür. Yaklaşık 3 bin dekar alanda dikili 50 binin üzerinde dut ağacı, bölge halkının ekonomik ve sosyal hayatında hayati bir yere sahiptir.

Yıllık hava koşullarının elverişli olduğu dönemlerde yaklaşık 500 ton civarında ürün alınan bu dutlardan, son yıllarda kurulan tarımsal kalkınma kooperatifleri aracılığıyla hem Türkiye'nin birçok iline hem de yaklaşık 10 ülkeye ihracat yapılmaktadır. Bölgedeki bazı dut ağaçlarının yaşı 500-600 yılı bulmakta olup, bu ağaçlar yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve biyolojik miras açısından da büyük önem taşımaktadır.

Ancak, 10-12 Nisan 2025 tarihlerinde meydana gelen zirai don olayı, başta Çemişgezek, Pertek ve Hozat ilçeleri olmak üzere, Dersim genelinde ciddi zarara yol açmıştır. Özellikle coğrafi işaretli Ulukale dutları bu afetten ağır şekilde etkilenmiş, yaklaşık 2 milyon kökün üzerinde dut ağacı tamamen zarar görmüş ve bölgede yapılan incelemelerde ağaçların yaprakları ve meyve tomurcuklarıyla birlikte donduğu, ürün kaybının yaklaşık yüzde 100 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Bu don felaketi, bölge halkının temel geçim kaynağı olan dut üretimini neredeyse tamamen durma noktasına getirmiştir. Üreticiler yalnızca mevcut yıldaki ürün kaybıyla değil, ağaçların gelecek yıllardaki verim kaybı ve bakım maliyetleriyle de ciddi bir mağduriyet yaşamaktadır. Üstelik iklim değişikliğinin etkileri her yıl daha fazla hissedilmekte ve bu tür felaketlerin tekrarlanma riski artmaktadır. Bu durum yalnızca ekonomik bir kayıp değil, aynı zamanda bölgenin sosyal dokusunu ve geleneksel üretim kültürünü tehdit eden bir sorun haline gelmiştir.

Nisan ayında yaşanan zirai don felaketi nedeniyle yaklaşık 350 üreticinin emek verdiği coğrafi işaretli Ulukale Dutu yüzde 100 oranında zarar görmüştür. Cumhurbaşkanlığı kararıyla bazı ürünler destek kapsamına alınırken Ulukale Dutunun kapsam dışında bırakılması, üreticilerde derin hayal kırıklığı yaratmıştır.

Dersim Ticaret ve Sanayi Odası, dutun yalnızca bir tarım ürünü değil; Dersim'in simgesi, yüzlerce ailenin geçim kaynağı ve kurulmakta olan paketleme tesisiyle bölgesel kalkınma için stratejik bir değer olduğunu vurgulamış, destek kapsamına alınmamasının tarımsal üretimi zayıflatacağı ve göçü tetikleyebileceği uyarısında bulunmuştur.

Geçtiğimiz Mayıs ayında bu konuya ilişkin Bakanlığınıza yazılı soru önergesi sunduk; ancak hâlâ yanıt verilmemiştir. Bu durum, hem üreticilerin hem de Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası'nın ve Ziraat Odasının ısrarlı çağrılarının yanıtsız bırakılması anlamına gelmektedir. Oysa kamu yararı ve üreticilerin geleceği açısından bu çağrılara acilen yanıt verilmesi gerekmektedir. Bu anlamda dut destek verilen ürünler kapsamına alınması ve ulu kale dutu üreticilerin mağduriyetlerinden kaynaklı taleplerinin karşılanması, hem bölge üreticilerinin ekonomik olarak ayakta kalmasını sağlayacak hem de yüzlerce yıllık üretim kültürünün, biyolojik mirasın ve Dersim'in simgesel değeri olan Ulukale Dutunun geleceğe taşınmasına katkı sunacaktır.

Bu bağlamda:

1- 10-12 Nisan 2025 tarihlerinde Dersim’de meydana gelen zirai don olayında toplam kaç dekar tarım alanı ve kaç adet dut ağacı zarar görmüştür?

2- Özellikle coğrafi işaret tescilli Ulukale Dutu’nda meydana gelen hasarın oranı ve ekonomik kayıp miktarı Bakanlığınızca tespit edilmiş midir?

3- Bölgede yaşanan bu afet sonrası mağdur olan üreticilere yönelik bugüne kadar ne tür bir destek sağlanmıştır?

4- Tarım Sigortası (TARSİM) yaptırmayan ve Çiftçi Kayıt Sistemi’ne kayıtlı olmayan üreticiler için özel bir destek planı hazırlanması düşünülmekte midir?

5- Ulukale Dutu üretim alanlarının rehabilitasyonu ve zarar gören ağaçların bakımı için Bakanlığınızın bir programı veya destek paketi bulunmakta mıdır?

6- İklim değişikliğine bağlı olarak artış gösteren bu tür afetlerin önüne geçebilmek için bölge özelinde erken uyarı sistemleri ve tarımsal koruma önlemleri hayata geçirilecek midir?

7- Don felaketinin tarımsal üretim üzerindeki etkilerini azaltmak için bölgedeki üreticilere yönelik teknolojik destek, don önleme sistemleri ve eğitim programları planlanmakta mıdır?

8- 2025 yılı itibarıyla Çemişgezek, Pertek ve Hozat ilçelerinde tarımsal üretim ve ihracat kaybına ilişkin Bakanlığınızın öngördüğü ekonomik kayıp miktarı nedir?

9- Coğrafi işaretli ürünlerin korunması ve bu tür afetlerde öncelikli destek kapsamına alınması için Bakanlığınız tarafından yürütülen veya planlanan çalışmalar nelerdir?

10- 12 Nisan 2025 tarihinde meydana gelen don afeti nedeniyle zarar gören dut üreticilerinin kayıplarının telafisi için merkezi bütçeden bir destek programı hazırlanması düşünülmekte midir?

11- Ulukale Dut üreticilerinin ve Dersim Ticaret ve Sanayi Odası’nın defalarca dile getirdiği destek taleplerine bugüne dek neden karşılık verilmemiştir?

12- Coğrafi işaretli ürünlerin afet dönemlerinde destek kapsamı dışında bırakılmasının, bölgesel tarım ve kalkınma politikaları açısından yaratacağı olumsuz sonuçlara dair Bakanlığınızın bir değerlendirmesi var mıdır?

13- Paketleme tesisi kurulum aşamasında olan Ulukale Dutu'nun desteklenmemesi, Dersim'in gıda sanayisi yatırımlarını nasıl etkileyecektir? Bu konuda Bakanlığınızın aldığı bir önlem var mıdır?

14- Ulukale Dutunun destek kapsamına alınmamasının üretici göçünü hızlandıracağı yönündeki uyarılar hakkında Bakanlığınızın görüşü nedir? Bu riskin azaltılması için özel bir program hazırlanmakta mıdır?